

Kazalo

Uvod: gepardka	11
----------------------	----

PRVI DEL: V KLETKI

iskrice	17
jabolka	21
fafanje	23
navodila	25
polarni medvedi	27
kljukice	31
algoritmi	35
glasovanje	37
pravila	39
zmaji	41
roke	45

DRUGI DEL: KLJUČI

za(čuti)	63
védi	69
predstavljaš si	77
naj gori!	87

TRETJI DEL: SVOBODNA

bojazni	95
duhovi	105
smehljaji	109
cilji	111
adam in keys	113
ušesa	115
pravila	119
erike	127
počitniške hiše	133
temperature	137
ogledala	139
oči	141
vtovi	145
zaobljube	149
prepoznavna drevesa	159
čebrički	163

stevardese	165
navodila za starše	169
pesmice	173
fantje	177
pogovori	187
gozdovi	191
sirni namazi	195
srebrne žličke	197
otoki	205
skale	211
masaker	215
rasisti	221
vprašanja	239
dovolilnice	245
govor poražencev	247
vozli	249
nalepke	253
ženski bogovi	261
neskladja	263
tokovi	267
laži	271
pošiljke	273
napadalci teles	289

cone udobja	299
elmers	303
srečnici	313
metuljčki	315
gradovi iz peska	321
kitare	323
kitke	327
v drugo	331
ideje	335
tribune	337
stopnje	339
epilog: človek	343
Zahvale	345
O avtorici	349
O Together Rising	351

gepardka

Pred dvema poletjema sva z ženo odpeljali hčerki v safari park. Med sprehajanjem smo opazile napis, ki je oglaševal velik dogodek v parku: Tek gepardke. Napotile smo se proti družinam, ki so iskale najboljše mesto za opazovanje teka in našle primeren prazen prostor ob trasi. Najina najmlajša, Amma, je skočila ženi na ramena, da bi imela boljši pregled nad dogajanjem.

Pojavila se je čuvajka, živahna blondinka v telovniku barve kakija. V rokah je držala megafon, na povodcu je imela rumenega labradorca. To me je zmedlo. Ne spoznam se prav dobro na živali, toda če je skušala ženska moja otroka prepričati, da naj bi bil ta pes gepard, bom vsekakor zahtevala vračilo denarja.

Začela je: »Dobrodošli! Kmalu boste spoznali našo rezidentko, gepardko Tabitho. Mislite, da je to ona?«

»Neeeee!« so se zadrli otroci.

»Ta prikupna labradorka je Minnie, Tabithina najboljša prijateljica. Združili smo ju, ko je bila Tabitha še mladička. Tabitha je bila zraven, ko smo vzgajali Minnie, kar nam jo je pomagalo krotiti. Gepardka se je navadila, da vse ponavlja za njo.«

Čuvajka je pomahala proti džipu, ki je bil parkiran za njo. Na prtljažna vrata je bil z razcefrano vrvjo privezan rožnat plišasti zajček.

Vprašala je: »Kdo od vas ima doma labradorca?«

Ročice so se izstrelile v zrak.

»In čigav labradorec se rad lovi?«

»Moj!« so kričali otroci.

»No, Minnie zelo rada lovi tega zajčka! Zato ga bo najprej lovila ona, da bo Tabitha vedela, kako se stvari streže. Nato bomo skupaj odštevali, odprla bom kletko in Tabitha se bo pognala v dir. Na koncu trase, pičlih sto metro stran, pa bo gepardko za nagrado čakal slasten zrezek.«

Čuvajka je odkrila Tabithino kletko in nato vodila neučakano Minnie do startne črte. Dala je znak vozniku v džipu, naj požene. V hipu, ko je motor zabrněl, je labradorki snela povodec. Vsi smo s pogledom sledili rumeni psički, ki se je veselo pognala na lov za umazanim rožnatim zajčkom. Otroci so divje ploskali. Odrasli s(m)o si s čela brisali znoj.

Končno je napočil čas za Tabithin veliki šov. Skupaj smo odštevali: »Pet, štiri, tri, dva, ena ...« Čuvajka je odprla vrata kletke in džip je zopet zahrumel. Tabitha se je pognala v dir, laserski žarek je osvetlil plišastega zajčka, ki je bil zdaj le še oddaljena, zamegljena pika. Gepardka je v nekaj sekundah dosegla ciljno črto, džip z zajčkom na vrvi je odpeljal naprej. Čuvajka je zažvižgala in ji vrgla zrezek. Tabitha ga je s tacami pobila na tla, ga povaljala v umazaniji in žvečila, množica pa je medtem navdušeno ploskala.

Jaz nisem ploskala. Preplaval me je neprijeten občutek. Način, kako so ukrotili Tabitho, mi je bil poznan.

Gledala sem, kako Tabitha sredi živalskega vrta gloda tisti zrezek v umazaniji, in pomislila: *Ta mo(go)čna žival dan za dnevom preganja plišastega zajčka po obrabljeni poti, ki so ji jo odredili. Nikoli ne pogleda ne levo ne desno. Nikoli ne ujame tistega prekletega zajca, zadovoljiti se mora z zrezkom iz trgovine in odobravanjem prepotenih neznancev. Podrediti se*

mora slehernemu ukazu čuvajke, tako kot Minnie. Naučena je verjeti, da je prav takšna kot ta labradorka. Ne zaveda se, da bi lahko vse čuvaje živalskega vrta raztrgala na koščke, če bi se le za trenutek spet zavedla svoje prvinske divje narave.

Ko je Tabitha požvečila svoj zrezek, je čuvajka odprta vrata, ki so vodila do majhnega ograjenega polja. Tabitha je zakoralala skozi vrata in ta so se zaprla za njo. Čuvajka je spet pograbila megafon in spodbujala občinstvo, naj postavimo kakšno vprašanje. Deklica, stara kakih devet let, je dvignila roko in vprašala: »Ali ni Tabitha nič žalostna? Kaj ne pogreša divjine?«

»Oprosti, nisem te dobro slišala,« je rekla čuvajka. »Lahko, prosim, ponoviš vprašanje?«

Dekličina mati je nekoliko glasneje ponovila: »Zanima jo, ali Tabitha pogreša divjino.«

Čuvajka se je nasmehnila in odvrnila: »Ne. Tabitha je bila tukaj rojena. Ničesar drugega ne pozna. Nikoli ni videla divjine. Pri nas ji je omogočeno lepo življenje. Tu je veliko bolj varna, kot bi bila na prostem.«

Medtem ko je čuvajka razlagala o gepardih, rojenih v ujetništvu, me je starejša hči, Tish, dregnila in pokazala na Tabitho. Tam na tistem polju, stran od Minnie in čuvajev živalskega vrta, se je njena drža spremenila. Z dvignjeno glavo je oprezala za mejami ograde. Hodila je gor in dol, gor in dol, le občasnno je postala in se zastrmela prek ograje. Kot da se spominja nečesa. Delovala je dostojanstveno. In nekoliko strašljivo.

»Mami. Spet je postala divja,« mi je zašepetala Tish.

Pokimala sem ji in opazovala Tabitho, kako s pogledom sledi robovom svoje ograde. Želela sem si jo vprašati, kako se počuti.

Vedela sem, kaj bi odgovorila: »Nekaj v mojem življenju ni tako, kot bi moralo biti. Razdražena sem, nemirna. Nekaj mi govori, da obstaja še kaj več, da bi moralo biti moje življenje

boljše od tega. Predstavljam si prostrane savane brez ograd. Rada bi tekla, lovila, ubijala. Rada bi spala pod milim črnim nebom, pod milijoni zvezd. *Ta svet se mi zdi tako resničen, da bi lahko ugriznila vanj.*«

Potem bi pogledala proti kletki, edinemu domu, ki ga je kdaj poznala. Z očmi bi premerila nasmejano čuvajko, zdolgočasene gledalce ter poskakujočo, prosečo in bevsakajočo najboljšo prijateljico, labradorko.

Zavzdihnila bi in dejala: »Morala bi biti hvaležna. Moje življenje tukaj je čisto v redu. Noro je hrepeneti po nečem, kar sploh ne obstaja.»

In jaz bi ji rekla:

»Tabitha. Nisi nora. Gepardka si!«

PRVI DEL

v kletki

iskrice

Pred štirimi leti, poročena z očetom svojih treh otrok, sem se zaljubila v žensko.

Veliko pozneje sem opazovala to žensko, kako se je izpred mojega praga odpeljala mojim staršem naznanit, da me bo zaprosila za roko. Mislila je, da ne vem, kaj se plete na tisto nedeljsko jutro. Toda jaz sem vedela.

Ko sem pred hišo zaslišala njen avto, sem se namestila na kavč, odprla knjigo in skušala umiriti utrip svojega srca. Vstopila je in šla naravnost proti meni, sklonila se je in me poljubila na čelo. Odmaknila je moje lase z vratu in globoko vdihnila vanj, kot je to vedno počela. Nato je vstala in izginila za vrati kopalnice. Odšla sem v kuhinjo, da bi ji natočila kavo, in ko sem se obrnila, je bila pred mano: klečala je na eni nogi, v roki je držala prstan. Njene široko odprte, nebesko modre, neskončne oči so mi odločno prigovarjale.

»Nisem mogla čakati,« je rekla. »Preprosto nisem mogla čakati niti minute več.«

Pozneje, v postelji, sem položila glavo na njene prsi, medtem ko sva se pogovarjali o njenem jutru. Mojim staršem je dejala: »Vašo hčer in vnuke ljubim, kot nisem ljubila še nikogar doslej. Vse življenje sem jih iskala in se pripravljala nanje. Obljubim, da jih bom za vedno ljubila in varovala.« Materina ustnica je zadrhtela v mešanici poguma in strahu,

ko je rekla: »Abby. Hčerke nisem videla tako polne življenja, odkar je imela deset let.«

Tistega jutra je bilo izrečenih še veliko reči, toda prvi odziv moje mame me je preganjal kot stavek v knjigi, ki si ga moraš podčrtati:

Hčerke nisem videla tako polne življenja, odkar je imela deset let.

Med mojim desetim letom na Zemlji je namreč mama opazovala, kako iskrice v mojih očeh ugašajo. Zdaj, trideset let pozneje, je bila priča njihovemu ponovnemu vžigu. V zadnjih nekaj mesecih se je korenito spremenila celo moja drža. Zdela sem se ji kraljevska in nekoliko strašljiva.

Po tem dnevu sem se začela spraševati: *Kam so izginile iskrice v mojih očeh? Kako sem lahko izgubila samo sebe?*

Vrgla sem se v raziskavo in prišla do tega spoznanja: pri desetih letih se naučimo, kako biti pridni. Pri desetih letih začnejo otroci opuščati to, kar so, da bi postali, kar svet pričakuje od njih. Pri desetih letih nastopi čas za našo formalno ukrotitev.

Pri desetih letih me je svet posadil na stol, mi zabičal, naj bom tiho, in pokazal proti mojim kletkam:

To so čustva, ki jih lahko izražaš.

Posnemala boš *to* različico ženskosti.

Prizadevati si moraš za *takšno* telo.

To so ljudje, ki jih lahko ljubiš.

To so ljudje, ki se jih boš bala.

Takšno življenje si boš želela.

Pripravi se. Najprej ti bo neudobno, toda ne skrbi – sčasoma boš pozabila, da si ujeta. Kmalu se bo vse to zdelo kot: življenje.

Želela sem biti pridna punčka, zato sem se skušala krotiti. Izbrala sem osebnost, telo, vero in seksualnost, vse tako

neznatno, da sem morala nenehno zadrževati dih, da sem se jim lahko prilegala. Nato sem zbolela.

Ko sem postala pridna punčka, sem postala tudi bulimična. Nihče ne more zadrževati diha v nedogled. Bulimija je predstavljala moj izdih. Ni mi bilo treba upoštevati pravil, lahko sem tešila lakoto in izražala svoj bes. Med vsakodnevnimi požrtijami sem se vračala k svoji živalskosti. Nato sem objela straniščno školjko in vse izbruhala, kajti pridna punčka mora ostati majhna, da se lahko prilega kletki. Za seboj ne sme puščati nobenih vidnih dokazov o nenasitni lakoti. Pridne punčke niso lačne, besne, divje. Reči, ki iz človeka naredijo žensko, so pravzaprav umazane skrivnosti pridnih punčk.

Tedaj sem sumila, da bulimija pomeni, da sem nora. V srednji šoli so me napotili v umobolnico, kjer se je to potrdilo.

Danes se razumem drugače.

Bila sem zgolj ujeto dekle, ustvarjeno za prostrano nebo.

Nisem bila nora. Bila sem gepardka.

Ko sem zagledala Abby, sem se spomnila svoje divje narave. Želela sem si je, prvič v svojem življenju sem si želela nekaj, česar mi niso vsilili. Ljubila sem jo, in prvič v svojem življenju sem ljubila osebo, ki ni spadala med tiste, ki *naj bi jih* ljubila. Ideja, da si z njo ustvarim življenje, je bila prva izvirna ideja, ki sem jo dobila, in prva odločitev, ki sem jo sprejela kot osvobojena ženska. Potem ko sem se trideset let trudila, da bi ustrezala tujim predstavam o ljubezni, sem končno našla ljubezen, ki mi je bila pisana na kožo. Ljubezen, ki sem si jo izbrala sama. Končno sem se vprašala, kaj hočem, in ne, kaj od mene pričakuje okolica. Počutila sem se živo. Okusila sem svobodo, in hotela sem je vse več.

Podrobno sem premislila o svoji veri, prijateljstvih, delu, seksualnosti, o vsem svojem življenju, in se vprašala: kaj od